

A VESZPRÉM MEGYEI LEVÉLTÁR MUNKABESZÁMOLÓJA 2007

Bevezető:

„A Veszprém Megyei Levéltár 2007-es munkájának eredményessége – működésének eddig sem felhőtlen körülményeiből és még inkább: már az év elején világosan látható anyagi megszorításokból ítélve – annak a keskeny ösvénynek a megtalálásától függ, amely az intézményfenntartás romló feltételei, a kötelezően ellátandó szakmai feladatok sokasága és a társadalom levéltár iránti többleteltvárásai által alkotott labirintusból kivezet. [...] Hogy az a keskeny ösvény valójában járhatónak bizonyul-e intézményünk számára 2007-ben, az az év végére mutatkozik majd meg” – írtuk éves munkatervünk felvezető soriban. Most, az év lezárultával azt kell megállapítanunk tárgyilagosan, hogy a végigjárt ösvény, a legkülönbébb külső és belső tényezők akadályozó hatására, rendkívül nehéz volt. A 2007-es év az utóbbi négy évtized legküzdelmesebb éve volt a levéltár számára.

Igazgatóváltás három és fél évtized után.

A levéltárigazgató, Madarász Lajos váratlan lemondása és idő előtti távozása miatt – bár lemondása is elsősorban az intézményt ért, drasztikusnak ítélt felsőbb intézkedések következménye volt – az év második felében nehéz, mondhatni kritikus helyzet alakult ki a levéltárban. Az intézmény vezetésének teljes súlya az addig is jelentős többletterhet viselő Somfai Balázs igazgatóhelyettesre nehezedett, aki viszont *semmilyen segítséget, még névleges megbízott igazgatói kinevezést sem kapott az intézményfenntartótól.* Így aztán helyettest sem állíthatott formálisan maga mellé. Az intézmény új székházba történt beköltözésével kialakult új problémákkal, plusz az év folyamán az elszenvedett gazdasági megszorítások, átszervezések és további aktuális nehézségek, így a kulcspozíciókban bekövetkezett fluktuáció keltette súlyos problémákkal támasz nélkül kellett megküzdenie neki is, és az irányítás mesterségét úgyszólván most elsajátító vezetőtársaknak is.

Az intézmény vezetőségének és különösen az igazgatóhelyettesnek a helyzetét tovább nehezítette az igazgatói álláshely meghirdetésével kialakult szituáció. A dolgozók igen nehezen viselték a felsőbb megszorító intézkedések hátrányos következményeit. Az elégedetlenség más része örökös okokra: munkaszervezési, munkafegyelmi, házirendi kérdésekre, ezeknek többé vagy kevésbé sikeres kezelésére és az intézkedések dolgozói fogadtatásának mikéntjére vezethetők vissza. Még további gondokat az adódó munkatársi ambíciók és velük szemben a munkahelyi körülmények közt húzódó ellentmondások, néha összeegyeztethetlenségek okoztak. A részben valós és érthető sérelmek, melyeknek orvoslására egyébként senkinek nem lehetett, *nem is volt tényleges lehetősége,* eddig nem látott mérvű megosztottsághoz, félreértésekhez és zavarokhoz vezettek az intézményben.

Íme, ilyen mostoha körülmények között kellett működésben tartani az intézményt. Köszönet illeti ezért a levéltár helytálló dolgozóit, és elismerésnek kéne illesznie a levéltárat a fenntartó részéről azért, hogy ebben a kritikus helyzetben is összességében eleget tett törvényi, szakmai és erkölcsi kötelezettségeinek.

Az igazgatói pályázat az eddigi évtizedek gyakorlatától merőben különbözött. Őt pályázó indult, részben elzárt pályázatokkal, és *a dolgok zárt üléseken, átláthatatlan döntésekkel dőltek el*. Az országos szakmai elismertségnek és számos dekórumnak örvendő lelépő igazgatót – elgondolkodtató módon – meg sem hallgatták. Továbbá az intézmény jó hírét sértő, az igazgatóra és az igazgatóhelyettesre nézve rendkívül megalázó volt pl. az a képviselői vélekedés, mely bűnéül róta fel az átmeneti vezetésnek azt, mintha kritikátlanul óhajtotta volna követni a volt igazgató vezetési gyakorlatát. A volt igazgatóra ilyen dehonesztáló minősítés korábban el nem hangzott, effélére az intézményfenntartó addig nem is célzott, maga az állítás pedig – köztudottan – egyszerűen nem felel meg az igazságnak. A procedúra módja és kimenetele feltűnést keltett szakmai és széles társadalmi körökben egyaránt. Hullámai az országos sajtó hasábjaiig elhatoltak, és *egyáltalán nem váltak javára a megyének*.

Mindezek után csak kívánhatjuk, hogy a 2008-cal hivatalba kerülő új vezetést *ne sújtsa a sors* hasonló fejleményekkel. Ezt kívánja a szakmának, az intézménynek és a dolgozóknak az érdeke.

I. Anyagi ellátottság, műszaki fejlesztési, intézményfejlesztési ügyek:

Intézményünk anyagi ellátottságának 2007. évi alakulását világosan körvonalazzák az 1. sz. melléklet 3/a, 3/b táblázatainak adatsorai. Összességében elmondható, hogy a levéltár a lehetőségek határán valósította meg a takarékoság érdekében átalakított gazdálkodási tervet, melynek teljesítéséért sok esetben nagy árat kellett fizetnie.

A munkatervben többhelyütt is meg volt jelölve a pápai osztály intenzívebb működtetésének kötelezettsége. Az év folyamán sorozatosan jelentkeztek a beruházással kapcsolatos, megoldatlan problémák, hiányosságok következményei: beázások, tetőhéjazati problémák, a kazán hibái, a riasztórendszer hibái, a lift működésképtelensége – ezek többségét saját hatáskörben kellett, ill. sikerült megoldanunk. A legnagyobb gondot a személyi ellátás megoldhatatlansága keltette, de ez nem csupán gazdasági kérdés.

A hasonló problémák a veszprémi székházépület működésében is jelentkeztek, sőt, fokozottan jelen is vannak. Kiszámíthatatlan gyakorisággal, szinte hetenként, néha naponta adódtak tetőhéjazati beázási és ereszcatornaügyek, a kazán, ill. a fűtési rendszer legkülönbözőbb hibái, még elektronikus programhibák is, a legértékesebb levéltári anyagot őrző raktárak klimatizáló berendezésének meghibásodásai, a liftek, a beléptetőrendszer, a telefon- és internetrendszer váratlanul bekövetkező hibái, a vakriasztások, a lépcsőházi világításnak már balesethez is vezető katasztrofális volta stb., stb. A bajok egy részét az illetékesek nagyobb odafigyelésével, hosszabb próbaüzemeltetéssel már a kezdetekkor ki lehetett volna küszöbölni. Más gondok a hátrányosnak bizonyult szolgáltatási szerződésekből származnak. Időközben lépéseket tettünk olcsóbb, fürgébb és praktikusabb (helybeli) szolgáltatókkal való szerződéskötésekre, így a tűzrendészet, a liftkarbantartás, a telefon- és internetműködtetés terén. A fentebb elsorolt problémák egy részét már kijavítottuk – saját költségen.

Az intézmény kiadásainak a fenntartó által elrendelt csökkentése, amely mindenekelőtt a személyzeti politikában csapódott le, erőteljes takarékosági intézkedések belső meghozatalát is kiváltotta. A fénymásoló- és nyomtatógépekre kimondott papír- és festéktakarékosság valóban indokolt volt, és az energiatakarékossággal, a víz, a villamos áram és a gázenergia körültekintőbb felhasználásával is általában egyet lehet érteni. Ám kétes értékűnek kell tekinteni pl. a dolgozószobák és közlekedők megvilágításának 2/3-ra csökkentését, a hűtőgépműködtetés, a lifthasználat, a mosás kimondott visszafogását és főleg egyes bérelemek (nyelvpótlék, gépkocsivezetői pótlék, étkezési hozzájárulás) drasztikus

csökkentését. Felelősséggel kijelenthető, hogy az effajta intézkedések csakis átmenetiek lehetnek, és már eddig is károkat okoztak a munkahelyi szolidaritásban.

Az év közepén, augusztus végére megtörtént a Laczkó Dezső Múzeum szakkönyvtára nagyobb részének beköltöztetése a levéltár R-304 jelű, addig tartalékot jelentő üres raktárába. A nyilvánvaló gazdálkodási, házirendi, biztonsági aggályok ellenére a levéltár végrehajtotta a közgyűlés ide vonatkozó határozatát. Az ideiglenesnek kimondott fejlemény következményei napi szinten kollegiálisan megoldhatók – a szabályok, a szakmai előírások azonban megsérültek. Mi sem jellemzőbb a helyzetre, hogy egyedül a levéltár által kért tételre (a terelőrácsokra) nem jutott pénz! Ez éppen az előrelátott aggodalmakat igazolja.

Bizonyos, hogy a műszaki-gazdasági dolgozók helytállása nélkül és általában a dolgozók megértő-elviselő hozzáállása nélkül nem lehetett volna a végül realizálódott eredményeket elérni.

Székházunk építészeti helyi védettségű épületként van nyilvántartva. Amint az épület karbantartása, működőképességének megőrzése napi felügyeletet, állandó gondoskodást kíván, épp úgy a folyamatos, egész éven át tartó szorgos munkának köszönhető az illő környezet fenntartása is, kerítésen belül és akívül egyaránt. 2007. augusztus 20-án levéltárunk elnyerte a „Virágos Veszprémért” plakettet, ezt az elismerést lakossági kezdeményezésre kaptuk meg.

II. Személyi ellátottság, vezetés, munkaszervezés:

A levéltár személyi állománya 2007 elején 39 főt tett ki, ebből 4 fő állomáshelye a Pápai Levéltári Osztályon volt. A személyi állomány az év során nagyon jelentősen megváltozott.

Idő előtti lemondását és tényleges visszavonulását Madarász Lajos igazgató az intézmény által elszenvedett gazdasági átminősítésre, ennek folyamányaira, valamint a múzeumi könyvtár szakmailag aggályos beköltöztetésére hivatkozva tette bizonyos személyes okokon túl. Az intézmény gazdálkodási életterének szűkülése és saját beosztásának visszaminősítése vezetett Mensch Rózsa gazdasági igazgatóhelyettes távozásához is. 18 évnyi levéltári szolgálataért köszönetet mondunk. Végeredményben a személyi perspektívák megváltozó helyzete okozott további kilépéseket is, így Móder Róbert rendszergazda esetében szintén. A levéltár nem kívánhatott útjába állni pályájuk további alakításának, és tény az is, hogy mind az igazgató, mind a gazdasági igazgatóhelyettes számos alkalommal megjelent később is a levéltárban, amikor az ügyvezető vezetőség ezt igényelte.

Mindazonáltal a gazdasági igazgatóhelyettes és Asztalos Krisztina gazdasági előadó eltávóazása és Egyed Istvánné pénztárosi félállásának elvonása – eddig példátlan módon – levéltárunk gazdasági szervezeti egységének teljes megszűnéséhez vezetett átmenetileg. Pótlásukra pályázatok sürgős kiírásával, újsághirdetésekkkel, személyes invitálásokkal kísérleteztünk. Bizonyára ez ügyben való kevés jártasságunk is okozta, hogy egyszerre nem sikerült megoldanunk a kérdést. A 30–40 jelentkezőből behívott és meghallgatott 10–12 főből végül kiválasztott két személy nem vált be, próbaidejük végén távoztak. Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a fenntartó megye nem sietett a várt módon segítségünkre, sőt, néhány esetben kifogást emelt egyes hajlandó jelöltjeink ellen. Összességében mindez gazdasági ügyeinkben elmaradásokhoz, hiányosságokhoz vezetett, melyek halmozott hatását máig sem lehetett felszámolni mindenben!

A gazdasági csoport újbóli felállítására végül Molnár Károlyné novemberi, majd Kovács Sándornének már 2008 januárjára eső belépésével kaptunk történelmi esélyt.

A fenntartó által elrendelt gazdasági megszorító intézkedések kimenetele a létszámleépítés lett a levéltárban is. Így került sor a közalkalmazotti munkaviszonyuk megszűntével nyugdíjba vonuló dolgozók álláshelyének megszüntetésére Törő Lászlóné, Pál

Endréné és Nemes Sándorné esetében, továbbá a pénztárosi fél álláshely megszüntetésére. A leépítés sajnálatos módon visszavetette az iratvédelmi műhelyt és különösen a pápai osztályt, holott ez utóbbinak éppen hogy fejlődnie kellett volna a tervek szerint. Az álláshelyek nyugdíjasokkal való további betöltésének megszüntetése különben egybeesett az általános munkaerőpolitikai irányelvekkel.

A 2007-ben felvett 4 fő 1 év után határozatlan idejű kinevezést kapott. Horváth Éva, László Erika, Malina Tiborné levéltári kezelők és Mórocza Eszter segédrestaurátor bizonyították alkalmasságukat. A szakalkalmazotti gárda megerősítésére szükség is volt, sőt, valójában létszámuk további növelése lenne kívánatos.

A 7 éves szakmai továbbképzésnek megváltoztak a támogatási feltételei. A 2007-tel indult újabb időszakban évenkénti szerződés és aktualizálás alapján szerződik a képzés. A 2007-re kapott állami normatíva alapján 3 levéltári kezelőnk: Horváth Évát, Malina Tibornét, Szitási Istvánnét iskoláztuk be a Magyar Országos Levéltár levéltári kezelői középfokú OKJ-s tanfolyamára; vizsgájukat 2008 tavaszán teszik le. Intézményi támogatással hozzájárulunk Juszt Miklós rendszergazda másoddiplomás számítógéphálózati szakmérnöki főiskolai képzéséhez és Mórocza Eszter OKJ-s könyvkötőszakképzést nyújtó tanfolyamához. Mindkettejük szakmai előrehaladása intézményi érdek is egyben.

Lichtneckert András főlevéltáros 2007. október 25-én doktori (PhD) szigorlatot tett a Debreceni Egyetemen.

*

Az alapidokumentumok (SZMSZ, kollektív szerződés) munkatervben is jelzett elkészítése a levéltárigazgató eltávozásáig nem vált valóra. A bekövetkezett szervezeti és vezetői változásokkal jelenleg időszerűtlenné vált. Ugyanakkor tényszerűen jelentős lépések történtek. Kiepült az osztályszervezeti hierarchia, működik az osztályvezetői hatáskör, a beosztottak és munkájuk iránti felelősség gyakorlása, a munka értékelése és az érdemek elismerése mellett, egyben megerősítést kapott a dolgozói felelősség és érdekelttség. Rendszeressé és szabályozottá vált a vezetői értekezlet, az intézményvezetés felelős döntéshozó fóruma. Megerősödött a belső tájékoztató rendszer, melynek egyik eszközét az igazgatói körlevél jelenti. Ezenkívül megújult a közalkalmazotti tanács és a szakszervezeti alapszerv, eképp jobb esély van a kölcsönös együttműködésre.

A beszámolónk első oldalán a helytálló vezetőségi és beosztott dolgozóknak címzett köszönet megismétlése mellett különös köszönetet érdemel Szitási Istvánné, aki az igazgatói titkárságon az intézményi működés folyamatosságát képviselte, és messzemenő helytállásával elsődleges támaszt nyújtott a vezetésnek az intézmény munkájának szervezésében és a napi ügyek vitelében a legkritikusabb időszakokban is.

Dr. Horváth M. Ferenc levéltári szakfelügyelő október 29–30-án tett felügyeleti látogatást levéltárunkban. Vizsgálatának témái a raktárak biztonsági-iratvédelmi vizsgálata és egyes szakmai követelmények meglétének vizsgálata voltak.

*

A levéltár 2007. évi nevezetesebb vendégei ill. látogatásai közül megemlítenéd a megyei önkormányzat elnökének, egyeik alelnökének és az önkormányzati hivatal főjegyzőjének látogatása január 23-án – a múzeumi könyvtár épületünkbeli elhelyezésének elhatározását megelőzően –, a wunsiedeli testvérmegyei küldöttség és kísérete 7 tagja október 18-án, a Regionális Államigazgatási Kollégium ülését vezető Gelencsér József regionális hivatalvezető és munkatársai október 11-én, az Országos Levéltár főigazgatóhelyettesének és Budapest Főváros Levéltára főigazgatójának kollegiális látogatása november 19-én, nyolc szlovákiai kolléga szakmai látogatása augusztus 17-én és december 12-én, valamint a helybeli előd jutasi altisztképző utolsó háború előtti parancsnoka leányának (Markóczy Angéla) megjelenése a régi „jutasiak” és a veszprémi piarista öregdiákok körében május 3-án.

III—IV. A gyűjtőterület felügyelete, anyaggyarapítás, anyagvédelem:

Az iratképző szervek felügyelete, selejtezésellenőrzés, iratátvétel:

2007-ben összesen 33 iratképző szerv iratselejtezését 34 alkalommal hagytuk jóvá. Ebből 16 szervnél 16 alkalommal a helyszínen ellenőrzött iratselejtezések során szereztünk tapasztalatokat az iratkezelésről.

A levéltár területfelügyeleti munkáját 2007-ben is az határozta meg, hogy illetékességi területén folytassa kintlévőségeinek felszámolását. A tanácskorszak közigazgatási iratait 1990-nel bezárólag átvettük Devecser, Balatonalmádi, Balatonfüred, Sümeg városoktól és a Csöglei körjegyzőségtől. Kiszállásaink alkalmával ellenőriztük a fenti hivatalok által 2007-ig elvégzett iratselejtezéseket. Munkatervünkben szerepelt még Várpalota város selejtezésének ellenőrzése és iratainak átvétele is. Ez elmaradt, miután a polgármesteri hivatal nem tette meg a szükséges előkészületeket. A Megyei Bíróság és a városi bíróságok (Veszprém, Ajka, Pápa, Tapolca) korábbi években elmaradt selejtezés-ellenőrzését elvégeztük, levéltárérett iratait átvettük mintegy 274 fm terjedelemben. A rendőrkapitányságok selejtezéseinek ellenőrzésében megkezdtük hátralékunk ledolgozását. A regionális átszervezésen átesett nyugdíjintézetek által selejtezett többszáz folyóméternyi nyugdíjiratból mintát vettünk. A fenntartói háttér változásai miatt az iskolák körében történt átszervezések miatt vettünk át iratokat például a Lesencistvándi Általános Iskolától és a sümegi Ramasetter Vince Általános Iskolától. Szintén átszervezés és az intézmény költözése miatt vettünk át iratokat a Megyei Pedagógiai Intézettől. Példa nélküli esetként az iratok fennmaradásának érdekében a jogutód nélkül megszűnt veszprémi Kiskukta Vendéglősképző Alapítványi Iskola iratait (többek között anyakönyveit) is befogadtuk. Itt egyébként egy súlyos joghézagot kellett áthidalnunk, tudniillik senki más nem volt képes vagy hajlandó intézkedni az iratokról. Novemberben sürgős iratmentést végeztünk, amikor behoztuk a Veszprém megyei Sütőipari Vállalat iratait 1954–1966-tól (a jogutód Pannon-Sütő Kft. eladása után felszámolták az iratok tárolására szolgáló raktárépületet; véletlen értesülés után a levéltárnak néhány napja volt a reagálásra). Külön említést érdemel még a Veszprémi Törvényszéki Börtön törzskönyveinek betűsoros mutatója (1916–1927), amelyet a Pest Megyei Levéltár adott át levéltárunknak. Figyelemreméltó még a veszprémi kórházból származó iratgyarapodásunk (ahonnan első ízben történt átvétel), a pápai városi kórház XX. század eleji (igen rossz állapotú) kötetei, valamint a veszprémi gyermekkórház alapításának idejéből (1950-es évek) való iratai is. Ebben az évben a felszámoló számos cég, vállalkozás, illetve szövetkezet nem selejtezhető iratait szállították be. A belső feldolgozási folyamat kezdeteként a zsákban behozott iratok (pl. Csögle, Balatonalmádi 1974 előtti tanácsi iratai) dobozolására, kötegelésére kb. 40 napot fordítottunk.

A Közigazgatási Hivatallal 2006. decemberében történt egyeztetés után a 335/2005. (XII.29.) Korm. rendelet alapján elvégeztük a helyi önkormányzatok iratkezelési szabályzatainak véleményezését. A Veszprém megyében 2007-ben működő 116 önkormányzati hivatalból az év végéig 106 hivatal iratkezelési szabályzatát véleményeztük.

Az iratselejtezések helyszíni ellenőrzésében és az iratkezelési szabályzatok véleményezésében részt vettek: Balogh Elvira, Boross István, Dobi Marianna, Jakab Réka, Karika Tímea, Márkusné Vörös Hajnalka, Nagy Szabolcs, Pozsgai Mónika.

Az iratátvételekben részt vettek: Bónis Józsefné, Boross István, Dobi Marianna, Nagy Szabolcs, Horváth Éva, László Erika, Malina Tiborné, Mészáros Istvánné.

A néha egészen nehéz munkafeltételek közötti helytállásukért köszönet illeti a kollégákat ehelyütt is.

Iratfelderítés, iratvásárlás:

Az év során folytattuk a maradandó értékű és történeti jelentőségű lappangó iratok felderítését. Közülük hadd emeljük ki olyan közszereplő hagyatékát, mint dr. Hardy Zoltán jogász, főiskolai tanár, a megyei tanács végrehajtó bizottságának 36 éven át titkára, akinek családjától nagy és értékes gyűjteményt tudtunk megszerezni, vagy mind Fodor József népművelő, a Magyar Építőipari Múzeum alapítója. A hosszú éveig magánszemélyeknél őrzött íróasztalhagyatékok levéltárba adása beszédes bizonyítéka intézményünk társadalmi tekintélyének és szakmai hitelességének.

Kiemelhető még a rendkívüli szervtörténeti jelentőségű MGTSZ-történeti adattár megszerzése (dr. Gáncs Lajos munkája), valamint a jó intézményközi kapcsolatok eredményeképpen bizonyos helynévgyűjtési munkarészek átengedése számunkra a megyei könyvtártól.

A munkát Somfai Balázs végezte.

Iratvédelem:

Az iratvédelmi munkát az elmúlt évben júniusig Mórocz Eszter és Törő Lászlóné segédrestaurátorok együtt, az év második felében Mórocz Eszter egyedül végezte.

Mórocz Eszter számára többféle munkát terveztünk be, melyet az év során el is végzett. A munka legnagyobb részét a levéltárunkban található Mohács előtti oklevelek, illetve a Mohács utáni nemeslevelek és egyéb adománylevelek ellenőrző rendezésével párhuzamosan történt átcsomagoláshoz szükséges tárolóeszközök készítése tette ki. Az oklevelek formai és anyagi tulajdonságaiknak megfelelően speciális tárolóeszközöket igényeltek. Összesen 430 doboz, illetve boríték készült. Ezek nagyobb részét a savmentes kartonból készült dobozok tették ki, melyek a függő pecséttel rendelkező oklevelek biztonságos tárolására szolgálnak. Az oklevelek kisebbik részét savmentes, méretre szabott borítékokban helyeztük el.

Az éves munka másik részében a Barcza-család nagyon értékes XVII–XIX. századi, igen rossz állapotban lévő iratainak nedves- és száraztisztítását, konzerválását, papíröntéssel történt kiegészítését, restaurálását végezte el.

A restaurálás mellett egyéb kiegészítő feladatok elvégzésére is sor került. Néhány levéltári segédlet és a levéltári könyvtár állományába, illetve a levéltári anyagba tartozó könyvek újrakötését is elvégezte. Ezenkívül a levéltár családtörténeti kiállításához Törő Lászlónéval közösen néhány irat tisztítását és installálását végezték el.

Az év folyamán folyamatosan, heti rendszerességgel megtörtént a raktárak hőfok- és páratartalom-mérése, melynek adatait egy erre a célra készült nyilvántartásban vezetjük. Szükség esetén a mért paramétereknek megfelelően beavatkozásra is sor került.

V–VI–VII. Raktári rendezés és belső feltárómunkák (iratrendezés, iratselejtezés, segédlet-készítés):

A munkatervnek megfelelően 2007 folyamán elsősorban községi tanácsi fondok és a Megyei Tanács egyes osztályainak fondjai kerültek rendezésre. Ez összefüggött a gyűjtőterületi munkával, mely területen szintén a községi, illetve városi tanácsi fondokba tartozó iratanyag levéltári átvétele volt a cél. A meglátogatott önkormányzatoktól maradéktalanul begyűjtöttük a tanácsi időszak iratait. Így a feldolgozó munkában is azt a célt követtük, hogy az egyes községekből már levéltárunkban őrzött részt az újonnan begyűjtött

iratokkal egyberendezzük és ezzel egy-egy községi tanácsi fondot lezárjunk. Ezért került sor a Bándi, Berhidai, Borszörcsöki, Devecseri, Herendi, Kolontári és Márkói KTVB-k iratainak rendezésére. Ezen fondok rendezése során néhány új fond (elsősorban földnyilvántartási iratok) is keletkezett, melyeket leválasztottunk a községi fondokról és szintén rendezésre kerültek.

A Megyei Tanács szakosztályaiból a Személyzeti Osztály iktatatlan iratai és a segédletek, a Kereskedelmi, az Építési, Közlekedési és Vízügyi Osztály, valamint a Művelődési Osztály iratai kerültek rendezésre. Ezek közül a Személyzeti Osztály iratai 1990-ig és az Építési Osztály iratai az 1983-as szervezeti változásig teljes egészében rendezésre kerültek. A két másik osztály iratainak nagy mennyisége miatt az idei évben még folytatódik rendezésük. Pápai Osztályunkon elsősorban a Pápai Városi Tanács különböző szakosztályainak iratait rendeztük. A rendezések során durva selejtezést végeztünk.

2007 folyamán a korábbi évekhez képest több közép- és felsőfokú képzettségű dolgozónkat vontuk be a belső feldolgozó munkába. Célunk, hogy a következő években is legalább ennyi dolgozónk folyamatosan végezzen belső feltáró munkát, amit a levéltári iratanyag rendezetlen vagy alapszinten rendezett részének magas aránya is indokol.

Az elmúlt évben is sor került néhány fond ellenőrző rendezésére, illetve részletesebb, mélyebb szintű segédlettel való ellátására, amit azonban a statisztikákban már nem lehet megjeleníteni, de adott esetben egy munkatárs teljes rendezésre szánt idejét kitöltötte. (A rendezések és segédletek részletes adatai a 4–6. sz. mellékletben olvashatók.)

A rendezések során készülő raktári jegyzékek, lajstromok, regeszták mellett folyamatosan vezettük az iratgyarapodással és rendezéssel járó topográfiai változásokat a levéltár saját fejlesztésű topográfiai programjában.

A levéltári fondokról, állagokról vezetett statisztikai segédletek számítógépes nyilvántartása és vezetése áthúzódik az idei évre. Az elmúlt évben történt változásokat még papíralapon vezettük. A fondok törzskönyvi adatainak nyilvántartása, az ezekben történt változások vezetése az előírt központi egységes nyilvántartóprogramban, az E-Archivum-ban történik.

A munkát levéltárosaink és a kezelői kar végezte.

VIII. Kutató- és ügyfélszolgálat:

A kutatók száma és összetétele:

Az általunk őrzött levéltári fondok és dokumentumok használatának lehetővé tétele a levéltár egyik legfontosabb tevékenységei közé tartozik. Ennek is tulajdonítható, hogy folyamatosan emelkedik a beiratkozott kutatók és a kutatási esetek száma. 2007-ben 383 hazai és 8 külföldi személy kért kutatási engedélyt, akik 1512 esetben vették igénybe szolgáltatásainkat.

A leggyakrabban kutatott témakör a családtörténet, melyet a helytörténet, építészettörténet, a nemzetiségek története követ, de meg kell jegyezni, hogy a vizsgált témakörök nagyon sokrétűek voltak. A gazdaság- és tudománytörténet, a történelmi segédtudományok, a nyelvészet, a sajtó és az egyházak története kevésbé kutatottak.

A kutatók társadalmi összetétele az elmúlt években alapvetően megváltozott. Míg korábban a helytörténeti, honismereti kutatók alkották a látogatók többségét, jelenleg az ország egész területéről (21 felsőoktatási intézményből) érkező egyetemi-főiskolai hallgatók, oktatók, közgyűjtemények hivatásos kutatói kerültek többségbe. Kutatási igényeik (melyek szakmai és módszertani előkészítettsége nagyon különböző szintű) nagy feladatot és felkészültséget követel meg a kutatószolgálatban résztvevő munkatársaktól.

Kutatószolgálatunk egyik legnagyobb problémája, hogy a leggyakrabban kért levéltári dokumentumokat nem tudjuk egyelőre mikrofilmen a kutatók rendelkezésére bocsátani. Emiatt nagyon sok levéltári dokumentum sérül meg a gyakori kutatások során.

A kutatószolgálatot Jakab Réka, Lichtneckert András, Márkusné Vörös Hajnalka, Nagy Szabolcs, Pozsgai Mónika levéltárosok és Bónis Józsefné, Horváth Éva, Malina Tiborné, Pozsgai Judit és László Erika levéltári kezelők teljesítették.

Ügyfélszolgálati munka:

A személyesen megjelenő, írásban vagy telefonon jelentkező ezernél több ügyfél felvilágosítását, kérései intézését a levéltár ez irányú munkáját ebben az évben is nagyfokú igényesség jellemezte. 2007-ban 284 kérvény érkezett levéltári dokumentum kikeresése céljából. Adódtak olyan ügyek, amelyek több tucat dokumentum kikeresését igényelték.

Az adatszolgáltatási kötelezettségünkhöz tartozó egyszerű vagy hitelesített okiratmásolatok, munkaviszony- és egyéb igazolások kiadása, a kutatási célú tájékoztatás, az iratkölcsonzés rendkívül körültekintő, pontos szakmai munkát igényel. (Az ügyintézésben részt vevő munkatársak: Dobi Marianna, Balogh Elvira, Karika Tímea, Mészáros Istvánné, Pozsgai Judit.) Az ügyintézés folyamán 614 másolatot készítettünk, amelyből 101 hitelesített, 513 hitelesítés nélküli volt. A hivatalos célokra leggyakrabban kutatott fondok közé a Veszprém megyei Tanács és a városi tanácsok iratai tartoznak.

A Pápai Levéltári Osztályon teljesített ügyeleti szolgálat:

A megyei önkormányzat kívánságának megfelelően szeptembertől kísérletet tettünk a pápai osztály működésének nyilvánosabbá tételére. A 2007. augusztus 16-án a Pápa városi alpolgármesterrel, egyben megyei képviselővel való tárgyalások alapján szeptember 3-án megindítottuk a kivételes megoldásként heti 1 alkalommal, hétfőnként adott kutató- és ügyfélszolgálati ügyeletet. A 2007 folyamán 10 alkalommal biztosított szolgálatot összesen 10 fél kereste fel. Mindannyian megkapták a kellő eligazítást.

A szolgálatot Somfai Balázs és Boross István adta.

Reprográfia:

A felmerülő szkennelési, digitalizálási, CD-re írási, valamint az A/0 szélességű fénymásolási munkákat a reprográfiai műhely végezte.

A kutatók, ügyfelek másoltatási igényeinek teljesítése egyre komolyabb feladatot jelent. Az év során az ilyen külső, valamint a belső megbízásokra 1172 db szkennelt, fotózott reprodukció készült.

A műhely tevékenysége jelentős a kiállítások igényes kivitelezésében, valamint a honlap gondozásában is.

A reprográfiai munkát Gáty István, valamint Egyed Istvánné teljesítette.

IX. Kiadványmunka:

A levéltár saját kiadványsorozatának 19. köteteként az év során megjelent Lichtneckert András Veszprém vármegye községeinek feleletei az úrbéri kilenc kérdőpontra, 1768–1782 című forráskiadványa. A kötetet 2007. november 27-én a megyei önkormányzat alelnökasszonya jelenlétében a levéltárban mutattuk be az érdeklődő közönségnek. A mű megjelenésével jelentős lépést tett levéltárunk a klasszikus történeti kiadványok terén mutatkozó hátrány behozatalában.

Levéltárosaink további ide vonatkozó munkásságának eredményei a 8. sz. mellékletben olvashatók.

Távolabbra mutató tanulságai érdekében legyen szabad észrevételeznünk a megyemonográfia és a veszprémi városi monográfia hol elhaló, hol megéledő tervei körüli érthetetlen hallgatást. Ez utóbbi téma kapcsán még megjegyezzük, hogy intézményi egyet nem értésünk ellenére, tudniillik komolyan vehető szerkesztői koncepciót nem láttunk még róla, az egyelőre virtuálisan létező Veszprém Lexikonhoz kisebb részmunkákkal hozzájárult mégis Lichtneckert András, Nagy Szabolcs, Pákozdi Éva Szilvia és Somfai Balázs.

X. Közművelődés, szakmai és közéleti kapcsolatok, közkép:

2007-ben két nagyobb rendezvénynek volt házigazdája levéltárunk.

Május 11-én levéltárunk szervezésében nagytermünkben zajlott le a „Családtörténeti kutatás határon innen és túl” című, kb. 100–110 fős hallgatóságot vonzó sikeres konferencia, bel- és külföldi előadókkal. Kísérőrendezvényként két kiállítást is összeállítottunk. A leadott kéziratok kiadásra várnak. A rendezvény fő szervezője Márkusné Vörös Hajnalka volt, megvalósításában minden dolgozónk részt vett.

Az országos Honismereti Szövetség 2007-ben Veszprémben tartotta éves vándorgyűlését, a Honismereti Akadémiát. Ennek levéltári szekciója július 4-én levéltárunkban ülésezett mintegy 60 fővel, ahol előadásokat, hozzászólásokat hallgattak meg, tanulmányozták kiállításainkat és kiadványvásárt is tartottunk számukra. A helyi szervezőmunkát Somfai Balázs fogta össze.

Mindkét nagyrendezvénynek kedvező visszhangja és sajtója volt.

Az év során számos csoportot fogadtunk, főleg nyugdíjas- és egyéb egyesületi és iskolai csoportokat. Újszerűsége miatt külön említendő a helybeli Báthory-iskola 3 fős versenyzői csoportja, mely egy európai uniós program keretében interaktív foglalkozás során, mobiltelefon, GPS-helymeghatározó s hasonló eszközök segítségével teljesítette feladatát, melynek során az Árpád-kori oklevelek kiadásáról és pecsételéséről hallhattak Jakab Rékától.

2007-ben két pécsi egyetemi hallgató: Szabó Attila és Bakonyvári Csaba töltötte szakmai gyakorlatát levéltárunkban.

2007 során két házi kamarakiállítást rendeztünk: „Családfák, címerek, matrikulák” címmel a családtörténeti források fajtáinak bemutatására és „A heraldika gyöngyszemei” címmel Mógor Tamás címerfestményeinek bemutatására, mindkettőt a családtörténeti konferencia kísérőrendezvényeként. Emellett közreműködtünk a Felsőörsi Honismereti Kör Pápay Sámuel-kiállításában és Veszprém Város Vegyeskara 50 éves jubileumi kiállításában.

Munkatársaink közérdekű szerepvállalásaiként említhető, hogy Márkusné Vörös Hajnalka a VEAB történettudományi szakbizottságának titkára, Somfai Balázs pedig a megyei honismereti egyesület egyik alelnöke és a Veszprém városi utcanévi munkacsoport szakértő tagja.

A dolgozóink által tartott előadások, idevágó külső fellépések jegyzéke a 8. sz. mellékletben olvasható.

Intézményünk, ill. munkatársaink szakmai kapcsolatainak témaköréhez tartozik, hogy 2007 során a korábbiaknál több lehetőséget kaptak a munkatársak a levéltári vagy szakmai napokon való részvételre, a szűkebben levéltári témákon kívül a számítógépesítéssel, az E-Archívummal, a könyvtárosi vagy a restaurátori munkával kapcsolatos tapasztalatcserére. Dolgozóink részt vettek a levéltárosegyesület éves vándorgyűlésén is Nyíregyházán, augusztus 21–24-én.

A levéltár a világhálón:

Intézményünk 2002 óta volt elérhető a világhálón, amikor fenntartott intézményei közt a MÖK nekünk is adott bizonyos helyet saját honlapján.

Az új székházban való berendezkedés után az önálló honlap szerkesztését kedvezőtlen tényezők egy ideig hátráltattak.

A csak címadatokat mutató honlapkezdemény után, amelyet 2006 februárjában tettünk ki, levéltárunk tényleges honlapjának első kiadása 2007 júliusában került ki, méghozzá az Országos Honismereti Akadémia veszprémi lebonyolítása kapcsán. Az év során még egy kiadás készült, a kiemelt időszerűséget Takáts Endre egykori levéltárigazgatónk születésének 100. évfordulója adta.

A honlap kivitelezése Juszt Miklós és Gáty István nevéhez fűződik, tartalommal való feltöltése a levéltároskollégák munkája Somfai Balázs szerkesztésével.

XI. A szakkönyvtár kezelése:

Az év során a könyvtár állománya 716 kötetben több mint ötszáz művel gyarapodott. Az összállomány így 26 ezer kötetben közel 19 ezer mű. Továbbá 18 db-nyi növedékkal 67 db elektronikus dokumentum, ezek legtöbbször régi, ritka és drága könyvtári anyagról készült, tehát elsődleges, információs értéke mellett hasznos állományvédelmi szempontból is. A gyarapodás terjedelemben kb. 4,50 polcfolyómétert tesz ki, átlagos.

A Könyvtárellátó Kht-n keresztül lebonyolított könyvbeszerzésen kívül jelentősebb mennyiségű anyaggal gyarapodtunk a Megyei Pedagógiai Intézet felszámolt könyvtárából, valamint a Budapest Főváros Levéltára könyvtárának és a megyeházi szakkönyvtárnak a főlőspéldányaiból származó művekkel.

A kurrens feladatok nagysága miatt a Tóth Dezső által felajánlott helytörténeti bibliográfia adatbázissá építése és a pápai osztály kézi könyvtárának kialakítása 2008-ban is folytatódik.

A munkát Pákozdi Éva Szilvia végezte. A pápai osztály könyvtárának ügyében Somfai Balázs is.

XII. Az állami anyakönyvi másodpéldányok kezelése:

Az 1895 óta vezetett állami anyakönyvek levéltárban elhelyezett másodpéldányaiban is be kell jegyezni az elsőd példányokban tett utólagos bejegyzéseket. Ennek az alapvető állami és állampolgári érdekeket szolgáló feladatnak 2007-ben 5606 bejegyzés előírásos teljesítésével tettünk eleget.

Az év során megtörtént az állami anyakönyvek 1907-tel kezdődő újabb évfolyamainak a jogszabályban megengedett időhatáron belüli mikrofilmezése (az anyakönyvek nemei szerint: születésiek 1915-ig, házasságiak 1945-ig, halálozásiak 1975-ig). az elkészült mikrofilmtekercsek végül 2008 februárjában érkeztek meg. Várhatóan intenzív kutatószolgálati használatuk az eredeti kötetek kíméletét fogja szolgálni.

A munkát Pozsgai Judit végezte.

XIII. Nemzetközi kapcsolatok:

Elnyerve a nemzeti Kulturális Alap támogatását, Veszprém vármegye történetét érintő forrásbáziskiegészítő feltárást végzett a pozsonyi Szlovák Nemzeti Levéltár Esterházy-családi levéltári anyagából Jakab Réka és Márkusné Vörös Hajnalka. A 2007. október 8–11-i út további eredménye az azóta megérkezett mikrofilmmásolat. A feltárásmunka várhatólag még több hasonló kiküldetés erejéig folytatható lenne.

A Magyar Levéltárosok Egyesülete megbízásából egy 2 fős szakmai küldöttség tagjaként Jakab Réka október 29-től november 2-ig tartó szakmai úton vett részt Erdélyben, melynek során Máramaros megye, Maros megye és a medgyesi plébánia levéltárát kereste fel.

A meghívott előadók személyén keresztül a májusi családtörténeti konferenciánknak is volt nemzetközi vonatkozása.

A munkaterv szerint 2007. szeptember 14-én néhány dolgozónk részt vett a partnerintézmény Vágsellyei Járási Állami Levéltár konferenciáján is.

Intézményközi kapcsolataink bő két évtizedes története során most először, szeptember 7–9-én nagyobb létszámú küldöttséggel kerestük fel a Zentai Történelmi Levéltárat. A vajdasági partnerintézmény meglátogatása szakmai tapasztalatokat és közösségi élményeket is hozott.

Mellékletek:

- 1., Központi adatszolgáltatási dokumentáció.
- 2., Kimutatás a levéltár dolgozóiról, 2007.
- 3., Iratgyarapodási jegyzék, 2007.
- 4., Kimutatás a 2007-ben rendezett iratokról.
- 5., Kimutatás a 2007-ben végzett iratselejtezésekről.
- 6., Kimutatás a 2007-ben készült segédletekről.
- 7., A levéltár kiadványmunkája, 2007.
- 8., Dolgozóink kiadványmunkája, közérdekű fellépései, sajtója, 2007.
- 9., A levéltár sajtója, 2007(–2008).

Veszprém, 2008. február 29.

Somfai Balázs s.k.
levéltárigazgatóhelyettes